

sa, hogy a kórház építése, vagy más közintézmény létesítése még így páratlan nagymérvű állami támogatás mellett is — a város tönkretételére vezethet.

— Végeredményben a havi bucsu napjának tárgyalásai sikerességével teljesen meg vagyok elégedve, jóllehet nagyon szeretném, ha a város közönsége megoldást találna a tekintetben, hogy egy pavillon építése még az idén megkezdhetné, hogy abból a nyaválás, ronda, piszok földszinti helyiségekből lennének elsősorban kitelepíthetők a betegek

és így successzive épülne fel a többi pavillon.

— A kórház építése ügyében megindított akción további folyamán kérem az Önök hatékony támogatását.

Zajos éljenzés hangzott fel a főispán beszéde nyomán, majd rövid beszélgetés következett a főispán és az orvosok között, amelynek folyamán újból hangoztatta Kelemen, hogy a maga részéről mindent el fog követni, hogy a kórház építését még ebben az évben elkezdjék.

A közlelmezési miniszter válasza az interpellációkra.

— A képviselőház ülése. —

Budapestről teletérítjük tudósítók: A képviselőház szerdai ülését háromnegyed 11 óra után nyitotta meg Szász Károly elnök. Több felirat betérjesztése után gróf Zichy János kultuszminiszter két jelentést terjesztett a Ház elé azon nem állami elemi iskolai tanítókról, akik ellen az 1916. illetve 1917. év folyamán az 1907. évi XXVII. törvény-cikkbe ütköző fegyelmi vétség miatt eljárást indítottak. A jelentéseket a közoktatási bizottsághoz utasították. Ezután folytatták a katonák özvegyeinek és árváinak ellátásáról szóló javaslat tárgyalását.

Bródy Ernő: E javaslat intézkedései nemcsak a proletariátust érintik, hanem a proletárrá vált lateinereket is, az egész középosztályt, mondhatni az egész társadalmat. Elismeri, hogy a javaslatban sok szociális intézkedés van, elismeri, hogy a javaslat humánus lélekkel igyekezett ledönteni ősi válságfálakat. A honvédelmi miniszter mint katoná is polgári belkülettel igyekszik segíteni a polgári társadalmon. A javaslat a tisztikar fizetését nem emeli. Egy időben, a háború előtt azt mondták, hogy azért nem lehet fellemleni a tisztí fizetéseket, mert ez maga után vonná a polgári tisztviselők fizetésemelését is. Azóta ez már megtörtént. A másik érv, hogy a fizetésemelést majd a háború után fogják megvalósítani, nem helytálló, mert ezt a kérdést nem lehet a háború utánra halasztani, most kell segítség az ép és egészséges tisztieknek is.

A hadiözvegyek és hadiárvaik helyzetéről hangsúlyozza, hogy itt nem elég a törvény, megfelelő ember is kell és megfelelő hatalom annak, aki a törvényt végrehajtja. Illetékes helyről hallom, hogy a budapesti toloncházban minap ötven-hatvan nyolc-kilenc éves gyermek volt elhelyezve, várva, hogy illetőségi helyükre toloncolják őket. Kiderült, hogy ezeket a fiatalokruak bírāja utalta oda, bizonyára azért, mert nem volt más hely, ahová utálhatta volna őket. Pedig a toloncház a legrosszabb hely, mert ha addig a gyermekben nem volt meg a bűn csirája, akkor ott beléoltják. A fiatalokruak ügyészei és bírái kitiű emberek, de nincs módjukban eljárni. Mindent meg kell tenni, hogy a tételes törvények valósággá válnanak. A Hadigondozó hatáskörét ki kell terjeszteni. Gróf Teleki Pál megfelelő ember a Hadigondozó élére, de nincsenek meg az eszközei. A rokkantakat eleinte nem jól kezelték. Ipari pályára képezték ki azokat, akik földművesek voltak és megfordítva. Mindenkit hajlandósága szerint kell kiképezni.

Farkas Pál: Örövend, hogy ilyen javaslatot tárgyalnak, amely távolabb visz a belpolitikai küzdelmektől. Ennél a javaslatnál fontosabbat az utolsó esztendő alatt nem is tárgyaltak. Annál sajnálatosabb, hogy olyan kevesen vannak ilyenkor a Házban.

Felkiáltások jobbról: Hol van Andrássy Gyula?

Gróf Hadik János: Hol van Tisza István?

Farkas Pál: Ilyenkor nem olyan nagy az érdeklődés, mint amikor izgalmas jelenetekre van kilátás. A javaslat nagy lépés előre.

A katonatisztekre és legénységre vonat-

kozó tételek kicsinyek. Félni lehet, hogy a leszerelés pillanatában a tisztí fizetések oly csekélyeknek fognak bizonyulni, hogy sok tiszt más pályára lép emiatt. A katonatiszti törzsfizetéseket már most lehetne rendezni.

Sötét perspektívát lát társadalmi téren is. Rendszeres, a sajtóban is féktelenül megnyilatkozó felekezeti izgatást lát.

Fényes László: A sajtóra ezt nem lehet mondani.

Farkas Pál: De az izgatás folyik. Az ilyen áramlatokkal szemben a kormánynak elsőrendű kötelessége lenne a legerélyesebben föllépni. Amikor látjuk a bajokat, elhibázott dolog hagyni felekezeti felekezeti ellen törni. Erős a bizalma, hogy a miniszterelnök és honvédelmi miniszter nem hagyják magukat eltántorítani, hanem mennek a kijelölt úton. Ebben bizva fogadják el a javaslatot.

Ezután **Juriga Nándor** állott föl szólásra. Általános részvétlenség közben foglalkozik Farkas Pál beszédével. A megélhetést — mondja — természetben kell biztosítani. A rokkantaknak kenyeret, ruhát és lakást kell biztosítani.

Juriga után **Sztranyovszky Sándor** reflektál Farkas beszédére. Meg van győződve, hogy a zsidók az okai annak, hogy ellenük van a hangulat. A zsidók a nagy összetartásukat tulzásba viszik. Pél 2 órakor az elnök félbeszakítja a vitát, megállapítja a szerdai napirendet, amikor is folytatják a javaslat tárgyalását. Ezután **Windischgraetz** herceg szólalt fel.

Reflektált két osztrák kormánynyilatkozatban foglalt azon vádra, mintha Magyarország Ausztriát csak igen csekély mértékben segítette volna ki. Ez annyiban nem felel meg a valóságnak, mert a hadsereget kizárólag Magyarország látta el. Ha békében termésünk 130 millió q volt, addig az utóbbi háborús esztendőben termésünk 80—90 q változott. Ennek dacára megállapíthatja, hogy egyedül és kizárólag Magyarország önfeláldozó gazdasági politikája tette lehetővé, hogy a monarchia képes volt a világháború négy esztendejében gazdaságilag kitartani.

Válaszol Tisza interpellációjára. A jövő évi ellátás tekintetében az vezérelte, hogy az ellátatlanok gabonával való hatósági ellátása, az egyes törvényhatóságok útján a községekre bízassék. Intézkedett, hogy az ország valamennyi törvényhatósági tartoznak az ellátatlan lakosságuk szükségletét szeptember 30-tól jövő évi augusztus 15-ig saját hatáskörükben biztosítani. Ezzel a H. T.-t. kikapcsolta az ellátatlanok szükségle-

tének fedezéséből és most már minden község saját maga rendelkezhetik azon készletekkel, amelyek lakosságának ellátását biztosítják. Az államnak kötelessége a jövőben minden primár fontosságú élelmicikkekre rátenni a kezét és az ekként rendelkezésre álló készleteket polgárai között, osztálykülönbség nélkül egyforma mértékkel mérve igazságosan elosztani.

Első és fő feladatának tekintette mindig és fogja tekinteni a jövőben is a *front elldását*, s ezután jön csak mindenki más.

A köztisztviselői konyhák felállítására nagyban hozzá fog járulni ahhoz, hogy az ország ezen értékes elemének háború okozta súlyos gondjait könnyítsen. Azt tervezi, hogy az elsőrendű fontosságú élelmiszerjegyeket az országra *egységesen a Közlelmezési Hivatal bocsássa ki*. A múlt tapasztalatai ugyanis — sajnos — azt mutatják, hogy egyes törvényhatóságok az általuk kibocsátott élelmiszerjegyeket beváltani nem tudták.

Windischgraetz válasza után **Tisza** István emelkedett szólásra. Mielőtt áttérne a közlelmezési miniszter beszédének ama részére, amelyben a multkori interpellációjára adott válasz foglaltatik, rá akar mutatni egyes hírlapi közleményekre, melyek félreértették multkori felszólalását. A sajtó felületesen és kényelmesen közölte multkori beszédét és olyan nyilatkozatokat tulajdonított neki, amelyeket nem tett. — *En* — ugymond — nem mondtam azt, amit nekem tulajdonítanak és nem kívántam, hogy a mai viszonyok között a fejkvótát fölemeljék. A sajtó azt írta, hogy felszólalásom izgatja a mezőgazdasági lakosságot és kortescölt szolgál. Bűnnek tartanám, ha a kérdéssel izgatást üznék, *én csak politikai gyakorlatlalom*.

Windischgraetz szembeállítja, hogy mennyi élelmet utaltak ki 1916-ban és mennyit 1917-ben. A beállítás merőben *igazságtalan*. Elismeri, hogy a miniszter kedvezőtlen viszonyok között foglalta el hivatalát.

Hadik János gróf: Mégis igazságtalanul támad az „Igazmondó”-ban. Tisza István képviselő urat vádoltam és vádolni fogom konkrét mulasztásaiért, amelyek az átvevő bizottságok, rekvirálás és tengeri körül terhelik. A késedelmeskedések miatt és azért, mert tetemes többletet juttatott a városoknak a falusi lakosság érhére. (*Nagy zaj.*)

Hadik János: Megakadályoznak bennünket abban, hogy ezekről beszéljünk. Megakadályoznak azért, hogy nem tűzik ki napirendre a kormány jelentését, amelyet pedig Wekerle miniszterelnök megígért, de Tisza nem enged tárgyalni. (*Tisza mosolyog.*)

Tisza István köszönettel veszi tudomásul, hogy **Windischgraetz** herceg interpellációjának második és harmadik pontját magáévá tette. Helyesnek tartja, hogy a szeptember végétől kezdve ellátatlan lakosság ellátását törvényhatóságok irányítása és ellenőrzése mellett községek végzik. Teljes mértékben megnyugszik abban a rendelettervezetben, amelyet a közlelmezési miniszter mutatott be neki. Szívesen áll rendelkezésére és segítségére a kormánynak, valahányszor arról van szó, hogy a közlelmezés nagy kérdéseit diűlőre vigyék. (*Élénk helyeslés.*)

Az ülés három óra előtt ért véget.